

змістом загальнотехнічних та фахових дисциплін; використання в освітньому процесі активних форм, методів та інноваційних засобів навчання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ігнатенко, Г. В., Опанасенко, В. П., Самусь, Т. В. (2017). Формування методичної компетентності педагогів професійного навчання в процесі педагогічних практик: навчально-методичний посібник. Суми.
2. Опанасенко, В. П., Самусь, Т. В. (2023). Міждисциплінарний підхід як основа компетентнісного підходу в закладах вищої освіти. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»), 9(27), 337-347.
3. Опанасенко, В. П. (2018). Проблемний підхід під час викладання дисципліни «Сільськогосподарські та меліоративні машини» *Актуальні проблеми технологічної та професійної освіти: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*, (с. 89-91). 22-23 травня 2018 р. Глухів.
4. Самусь, Т. В. (2013). Теоретичні підходи до проблеми формування здоров'язберезувальних компетенцій у студентів ВНЗ. *Вісник Чернігівського НПУ ім. Т. Г. Шевченка*. Педагогічні науки. Чернігів, Вип. 108, Т.1, 114-117.
5. Самусь, Т. В. (2016). Формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійної підготовки (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Глухів.

Павленко Віта

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна*

ПОНЯТТЯ «КРЕАТИВНІСТЬ» У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Проаналізовано поняття «креативність» у контексті формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Визначено різні об'єкти вивчення креативності. Розглянуто основні компоненти професійної компетентності (соціально-правова компетентність, персональна компетентність, спеціальна (предметна) компетентність, аутокомпетентність, екстремальна компетентність).

Ключові слова: *креативність, професійна компетентність, фахівець, реформування, Нова українська школа.*

В останні десятиліття у зв'язку з прийняттям Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року в Україні відбувається переорієнтація оцінки результатів освіти з понять «підготовленість», «освіченість», «загальна культура», «вихованість», «компетентність» учнів, зосереджується увага на компетентнісному підході. Реформування освіти передбачає впровадження компетентнісно орієнтованого підходу. Компетентнісний підхід якнайкраще сприяє формуванню ключових компетентностей школярів. Адже «ключові компетентності – це не специфічні предметні вміння та навички, навіть не абстрактні загально предметні мислен-

неві дії чи логічні операції, а конкретні життєві, необхідні людині будь-якої професії, віку – взагалі будь-якій людині» (Гуцан, 2013).

Однак аналіз літератури з цієї проблеми, особливо історії її становлення, показує всю складність, багатовимірність та неоднозначність трактування як самого поняття «компетентність», і заснованого ними підходу до процесу та результату освіти.

Компетентнісний підхід апелює до сучасної парадигми міждисциплінарної науки та освіти. Вперше дане поняття згадувалося у дослідженнях відомого американського професор мовознавства Массачусетського технологічного інституту Н. Хомського. Згодом компетентність екстрапольовано як науковий метод, який застосовано у різних галузях знань, включаючи педагогіку.

Теорія компетентнісного підходу висвітлена у працях зарубіжних учених Р. Бадера, Д. Мертенса, Б. Оскарсона, А. Шелтена та ін. Практичну реалізацію компетентнісного підходу – формування компетентностей особистості – розкрили у своїх роботах українські вчені О. Антонова, І. Бех, Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Дубасенюк, О. Локшина, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко та інші.

Виходячи з нових тенденцій у розвитку освіти, компетентнісний підхід має велике значення для професійного становлення майбутнього фахівця. Важливе місце у формуванні професійної компетентності студентів грає креативність, яка дозволяє людині використати творчу сторону своєї особистості у розв'язанні різних проблем та вчинення дій. Тому актуальним є розгляд поняття «креативність» в аспекті формування професійної компетенції майбутнього фахівця.

Поняття «компетентність» походить від латинського слова *competere* – відповідати, підходити (Гуцан, 2013).

Вчені вважають, що основними компонентами професійної компетентності є:

- 1) *соціально-правова компетентність* – знання та вміння у сфері взаємодії з громадськими інститутами та людьми, а також володіння прийомами професійного спілкування та поведінки;
- 2) *персональна компетентність* – здатність до постійного професійного зростання та підвищення кваліфікації, а також здатність до реалізації себе у професійній праці;
- 3) *спеціальна (предметна) компетентність* – підготовленість до самостійного виконання конкретних видів діяльності, уміння розв'язувати типові професійні завдання та оцінювати результати своєї

праці, здатність самостійно здобувати нові знання та вміння за спеціальністю;

4) *аутокомпетентність* – адекватне уявлення про свої соціально-професійні характеристики та володіння технологіями подолання професійних деструкцій;

5) *професійно-екстремальна компетентність* – здатність діяти в умовах, що раптово ускладнилися, при аваріях, порушення технологічних процесів та ін.

Для становлення майбутнього фахівця особливо значущою є професійна компетентність, яка визначається як здатність успішно діяти на основі практичного досвіду, вмінь та знань при вирішенні завдань професійного роду діяльності.

Креативність є викликом для системи освіти (ключовою компетентністю). У зв'язку з цим ми вважаємо, що одним із факторів формування професійних компетентностей є креативне мислення (Павленко, 2024, С. 75). Воно сприяє всебічному оцінюванню проблеми, розгляд різних шляхів її вирішення, наприклад, нестандартних.

Термін «креативність» – «creativity» (творчість), який походить від латинського слова «creatio» (створення). Аналіз психолого-педагогічних джерел дав можливість визначити різні об'єкти вивчення креативності:

- 1) співвідношення креативності з інтелектом;
- 2) загальна здібність до творчості;
- 3) якість особистості;
- 4) вплив психологічних властивостей особистості на формування її креативності;
- 5) процес прояву власної індивідуальності;
- 6) здатність особистості виходити за межі заданої ситуації, створювати оригінальні цінності;
- 7) обов'язкова характеристика представника педагогічної професії.

Виходячи з вищесказаного, креативність розуміється нами як інтегральна стійка властивість особистості, що визначає її здатність до творчості, прийняття нового, нестандартного творчого мислення, генерування великого числа оригінальних та корисних ідей (Павленко, 2024, С. 140).

Таким чином, креативність дозволяє розвивати нестандартне мислення, творчо підходити до розв'язання професійних завдань. Це відповідає сучасним підходом розвитку освіти та формуванню нових уявлень про компетентність майбутнього фахівця.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гуцан, Л.А. (2013). Компетентніший підхід у сучасній освіті. Формування базових компетентностей у вихованців позашкільних навчальних закладів. Матеріали Міжнародної наук.-практ. конференції. ПП «Фірма «Гранмна», Київ.
2. Павленко, В. В. (2024). Теорія і практика розвитку креативності школярів у системі загальної середньої освіти Польщі (дис. ... докт. пед. наук: 13.00.01). Житомир.

Попов Володимир

*КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
м. Суми, Україна*

ПІДРУЧНИК ЯК КОМПЛЕКСНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

У публікації розкрито важливість використання підручника як комплексного засобу навчання географії в умовах дистанційної освіти. Зосереджено увагу на характерних особливостях сучасних підручників з географії.

Ключові слова: дистанційна освіта, підручник, засіб навчання.

Виклики сучасного світу стимулюють освітнє середовище оперативно адаптуватись до нових умов, що водночас ставить складні завдання в контексті надання учням якісних освітніх послуг, забезпечення безпечного освітнього процесу.

У зв'язку з цим усе більшого поширення набуває дистанційна форма здобуття освіти, що дозволяє забезпечити не лише індивідуальну освітню траєкторію здобувача освіти, а й неперервність процесу опанування навчальних предметів у випадках надзвичайних обставин, що об'єктивно унеможлиблюють відвідування учнями закладів загальної середньої освіти.

Дистанційне навчання потребує від учнів самостійного освоєння навчального матеріалу. У цьому контексті результат навчання учнів залежить від їхнього вміння активно працювати з підручником.

Підручник – один з найважливіших елементів навчально-методичного комплексу, що забезпечує вивчення шкільних курсів географії. Саме через нього реалізуються мета і завдання навчальної програми.

Підручник є важливим комплексним засобом навчання географії, що розкриває зміст певного шкільного курсу та є специфічною моделлю процесу засвоєння цього змісту.

Інформація, що міститься у підручниках, для учня є основою всього шкільного курсу – учень сприймає її як найбільш авторитетну й достовірну (Топузов, Сосса, 2012).